

dr hab. Alicja Panasiewicz, prof. UP
Instytut Grafiki i Wzornictwa
Wydział Sztuki
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Kraków, dnia 04.10.2019

Recenzja

dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
Pana dr Łukasza Ogórka
w związku ze wszczęciem przez Radę Wydziału Sztuki Mediów
Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu
postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych
w dyscyplinie sztuki piękne

Zleceniodawca recenzji

Uczelnia: Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, pismo z dn. 1 lipca 2019 r., informujące o wyznaczeniu przez CK mojej osoby recenzentem komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pana dr Łukasza Ogórka. Do pisma została dołączona pełna dokumentacja złożona przez habilitanta:

- odpis dyplomu doktora sztuki
- autoreferat w języku polskim i angielskim
- dokumentacja dorobku artystycznego – cz. 1: Spostrzeżenia – przewodnik (w języku polskim i angielskim)
- dokumentacja dorobku artystycznego – cz. 2: Wystawy (w języku polskim i angielskim)
- dokumentacja dorobku dydaktycznego i organizacyjnego: Wybrane wystawy (w języku polskim i angielskim)
- wykaz dorobku artystycznego, organizacyjnego i dydaktycznego (w języku polskim i angielskim)
- dokumentacja w formie elektronicznej

Podstawowe dane personalne i kariera zawodowa

Urodzony w 1979 roku w Piotrkowie Trybunalskim, magisterium uzyskał w 2003 r. na Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, na Wydziale Tkaniny i Ubioru.

Praca doktorska w dziedzinie sztuki plastyczne, dyscyplinie artystycznej – sztuki projektowe została obroniona w 2011 r. na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu, Wydziale Komunikacji Multimedialnej, na podstawie rozprawy doktorskiej *Pomiędzy. Odbiorca jako dzieło*, pod opieką promotora: prof. ASP Konrada Kuzyszyna.

Od 2004 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta na Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Wydział Grafiki i Malarstwa, a od 2011 r. jest zatrudniony na stanowisku adiunkta na tym samym wydziale,; od 2013 r. pełni funkcję kierownika Pracowni Multimediów.

12 lutego 2019 r. zostało wszczęte postępowanie habilitacyjne na Wydziale Sztuki Mediów Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Wykaz dorobku twórczego i artystycznego po doktoracie:

Pan Łukasz Ogórek w latach 2011–2018 prezentował swoje prace na pięciu wystawach indywidualnych oraz brał udział w 28 wystawach zbiorowych, akcjach artystycznych i festiwalach sztuki, w tym trzykrotnie w przestrzeni publicznej.

Jego dorobek jest interesujący, choć polem jego działania jest głównie Łódź oraz rodzinny Piotrków Trybunalski. Brał udział w trzech wystawach zbiorowych w Sztokholmie, Berlinie i Madrycie. Jeśli wziąć pod uwagę, że większość prac pokazywał kilkakrotnie, dorobek nie jest imponujący.

Kolekcję habilitacyjną poprzedzają ważne dla twórczości Pana Łukasza Ogórka wystawy oparte na eksploatawaniu zjawiska dźwięku i procesu słyszenia: *Zwierzenie* – instalacja emitująca częstotliwości o działaniu odstraszającym zwierzęta z 2018 r. oraz *Czy dźwięk jest słyszalny?* – instalacja w Filharmonii Łódzkiej w 2012 r. – obie poszerzające obszar działalności twórczej o nowe rejony spoza sztuk wizualnych. Również prezentacje wykorzystująca vr i augmented reality świadczą o próbach poszukiwań innych rejonów percepcji. Na swoim koncercie ma także próby performace'u – *Poza*, na Fotofestiwalu w Łodzi w 2017 r. Pełna dokumentacja aktywności artystycznej Pana Łukasza Ogórka i zasięgu społecznego znajduje się w dokumentacji habilitacyjnej.

W moim odczuciu dorobek habilitanta jest wystarczający; jest on artystą czynnie uczestniczącym w życiu artystycznym, szczególnie Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego, prezentującym się także za granicą.

Dla mnie jest oczywiste, że głównym obszarem jego zainteresowań jest praca dydaktyczna i praca z młodymi artystami – ze świetnym efektem, o którym będę pisać w dalszej części. Dorobek artystyczny habilitanta spełnia wymogi potrzebne do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego wynikającego z art. 219 Ustawy o nauce i szkolnictwie wyższym z dn. 18 lipca 2018 r.

Nagrody i odznaczenia

Habilitant otrzymał jedną nagrodę – nagrodę II stopnia Rektora Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi w 2017 r.

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

W latach 2015–2016 w ramach działalności Fundacji *Działania* realizował projekt społeczny *Świetlice artystyczne* aktywizujące i edukujące dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez działania ze sztuką.

Od 2013 r. jest współtwórcą i kuratorem *Galerii Czynna* wraz z Marcinem Polakiem i Tomaszem Załuskim. Celem działalności tej galerii są efemeryczne, krótkotrwałe działania artystyczne w przestrzeniach pustostanów łódzkich. Od 2013 r. kolektyw zorganizował 9 wystaw.

Warto zwrócić uwagę na szeroki zakres obowiązków dydaktycznych i organizacyjnych habilitanta:

Na Akademii w ramach pracy organizacyjnej koordynuje konkurs na Najlepszy Dyplom Sztuki Mediów we współpracy z WRO Art Center oraz Akademią Sztuk Pięknych we Wrocławiu – od 2017 roku.

Od 2014 roku koordynuje na wydziale współpracę z Muzeum Sztuki w Łodzi; jest inicjatorem cyklu wystaw będących zwieńczeniem tej współpracy.

Od 2015 roku koordynuje całoroczne Warsztaty Muzeum Sztuki na macierzystej Uczelni, w ramach wydarzeń odbyło się 21 wykładów gościnnych.

Jest promotorem 11 prac magisterskich oraz promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Moniki Masłoń.

Od 2013 roku prowadzi zajęcia w Pracowni Multimediiów. Dr Łukasz Ogórek pisze: w wymiarze historycznym *Pracownia Multimediiów stanowi naturalną kontynuację działań prowadzonych w Pracowni Fotografii i Obrazu Video założonej przez Prof. Konrada Kuzyszyna w 2002 roku. Stąd podstawowym środkiem wyrazu jest obraz ruchomy wywodzący się z dziedzin fotografii i video. Obok wykładów, regularnych projekcji i prezentacji dotyczących ww. zagadnień, studenci realizują zadania rozwijające umiejętność*

rejestrowania, przetwarzania i prezentowania utworu multimedialnego z uwzględnieniem strukturalnej współzależności jego warstwy formalnej i semantycznej. Poszukiwanie istotności przekazu odbywa się poprzez dyskusje dotyczące relacji formy powoływanego utworu, względem potencjału odniesień wynikających z możliwości interpretacyjnych współczesnego odbiorcy.

W tym czasie – od 2013 r. – studenci Pracowni Multimediów brali udział w blisko 40 wystawach, prezentacjach, konkursach i pokazach oraz zdobyli kilkanaście nagród i wyróżnień. Praca dydaktyczna jest dla Habilitanta bardzo ważnym i angażującym polem działania; sukcesy studentów jego pracowni są tego najlepszym dowodem.

Jest odpowiedzialnym i wiarygodnym nauczycielem, który dzięki nieszablonowej wyobraźni i autentyzmowi potrafi zaszcześcić w swoich studentach nowoczesne myślenie i wiarę we własne możliwości. Obserwuję odważne próby i eksperymenty z wykorzystaniem różnych mediów. Można wnioskować, że Pan Łukasz Ogórek to artysta, który potrafi swoje poszukiwania twórcze przeobrazić w kreatywny i doskonały proces dydaktyczny. Prace pokazywane przez studentów z Pracowni Multimediów prezentują wysoki poziom artystyczny dowodząc indywidualnego podejścia mistrza do ucznia.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Dzieło habilitacyjne to wystawa *Spostrzeżenia z cyklu 97–300* zaprezentowana w ramach Międzynarodowego Festiwalu Sztuki *Interakcje* w Ośrodku Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim wraz z przewodnikiem po wystawie i jej siedmiu punktach: *Wszystko po, Podejrzany przechodzień, Niestworzone rzeczy, Mniejszości, Hel jes, Fotopułapka, i Życzenia (mam nadzieję, że to możliwe)*.

Przewodnik po wystawie zawiera deklarację, że *powstał na prośbę organizatorów wystawy; zwykle spostrzeżenia eksponowane są bez dodatkowych informacji, z pełną otwartością na współudział. Jeśli chcesz cieszyć się niezmiernym potencjałem znaczeniowym, balansując na granicy zrozumienia, bez wątków osobistych od autora, nie czytaj go.*

Ten kontekst zaczerpnięty został z własnej pracy doktorskiej dr Łukasza Ogórka *Pomiędzy. Odbiorca jako dzieło*. Tłumaczy to postawę twórczą autora, który konsekwentnie podąża drogą, gdzie to odbiorca jest dziełem oraz bazuje na zaangażowaniu widza w tworzenie dzieła. Kontakt ze sztuką ma implikować oddźwięk. *To co się nie zmieniło, to wiara w moich adresatów, bo wciąż, aby zaistniało nasze wspólne dzieło, niezbędne jest przekroczenie bariery obojętności na rzecz zaangażowania.*

Już Martin Buber zauważył, że *dzieło sztuki to miejsce spotkania twórcy i idei wyrażonej przez niego oraz widza/uczestnika*.¹ Łącuch zależności tworzy relacja: idea – twórca – dzieło sztuki – widz, gdzie każdy z jego ogniw jest swego rodzaju medium pośredniczącym *między*, a rolę widza odczytuje się jako współtwórcy dzieła sztuki.

W pracach Pana Łukasza Ogórka rzuca się w oczy zaniechanie „produkcji” artefaktów, dzieł sztuki czy obiektów materialnych na rzecz implikowania namysłu i poszukiwania własnych odniesień. Być może jest to efektem znużenia wizualnością, nadmiaru obrazów atakujących nas poprzez wszystkie media, entropii informacji wizualnych przybierającej rozmiary hekatombi niemożliwej do „skonsumowania”. Być może jest to chęć sięgnięcia do „niewinnego oka” nieskażonego nadmiarem bodźców i „świeżego umysłu” bez zawitych i przeintelektualizowanych opisów kuratorskich. Jest trochę *antyszuką* i jej źródeł doszukuję się w sztuce konceptualnej lat siedemdziesiątych.

Oglądając i czytając relacje z wystawy *Spostrzeżenia*: reakcje widzów, rozmowy z nimi, chęć spełnienia marzeń o idealnej wystawie pozostają po wrażeniu zaangażowania twórcy i chęci dotarcia do tzw. zwykłych ludzi. Ta niszowość jest również dostrzegalna w innych wyborach miejsc prezentacji prac i ich tematyce; *Świetlice artystyczne* z programem przeciwdziałającym wykluczeniu kulturowemu i aktywizującemu dzieci to praca u podstaw, mało atrakcyjna i nieważna z punktu widzenia tzw. artworld-u. Również działalność Galerii Czynne, na granicy żartu, gdzie sztuka wchodzi do pustostanów i zaprasza do udziału mieszkańców, bez pompy i artystowskiego zadęcia.

Tytuł wystawy habilitacyjnej *Spostrzeżenia* można odczytać jako skierowanie uwagi na spojrzenie które staje się spostrzeżeniem poprzez interpretacje widza; zamysłem artysty nie jest wskazywanie gotowych efektów wizualnych lecz naprowadzanie na tropy, konteksty, interpretacje.

Spostrzeżenia bazują na współdziałaniu twórcy i publiczności zaproszonej do działania: np. napis na szybie „WSZYSTKO PO”, nawiązujący do sklepów z tanim asortymentem, może zostać odczytany dosłownie, jako wezwanie do namysłu nad tym, co będzie „po” – w domyśle po śmierci. i strasznie i śmiesznie. Również przestrzeń oznaczona jako „niestworzone rzeczy” natychmiast otwiera u widza inne postrzeganie i doświadczenie świata, podobnie jak *Podejrzany przechodzień* – zatytułowany widok z okna zakładający oczekiwanie, możliwość zobaczenia i własnej interpretacji zaobserwowanej sceny. Każdy obraz musi łączyć obecne z nieobecnym; musi być obecny jako obraz, a jednocześnie odsyłać

¹ Martin Buber, *Ja i Ty*, Wybór pism filozoficznych. wstęp i przekład J. Doktor, wyd.

do tego, co nieobecne, jeśli ma coś przedstawiać. Oznacza to, że obraz ma strukturę znaku, łączy *signifiant* z *signifie*.²

Taka rolę przyjmuje tablica wykorzystywana w diagnostyce wzroku w wersji arabskiej – obiekt znaleziony i prezentowany na wystawie zatytułowany *Mniejszości*. Wielokrotne odczytywanie *znaczonego* daje różne *znaczenia*.

Kolejnym elementem wystawy *Spostrzeżenia* jest interaktywna instalacja zarejestrowana w zapisie video pt. *Fotopułapka*. Wpisuje się to w koncepcję Ryszarda W. Kluszczyńskiego sformułowaną w 2001 roku, która włącza w strukturę dzieła strategię artysty z taktyką odbiorcy. Kluszczyński proponuje rozróżnienie w obrębie wydarzenia interaktywnego dwóch poziomów struktury: dzieła jako artefaktu oraz dzieła wykonywanego przez odbiorców/interlokutorów.³ Fotopułapka rejestruje widzów, a ich reakcja i interakcja utrwalona w postaci swoistego selfie publikowanego na Facebooku jest produktem wydarzenia. To widz poprzez swoje działania zainicjowane przez atrakcyjną i tajemniczą przestrzeń małego pomieszczenia z ustawionym do widza aparatem, zaintrygowany, wykonuje końcowe dzieło. Wersja wcześniejsza fotopułapki prezentowanej na wystawie Galerii Mała Czarna w Łodzi w ogóle nie fotografuje twarzy widzów, lecz skupia się na akcie spoglądania w czarną przestrzeń.

Jak pisał Grzegorz Dziamski w książce *Sztuka po końcu sztuki: sztuką może być dzisiaj wszystko, wszystko może funkcjonować jako sztuka, ponieważ sztuka wyzwoliła się ze wszystkich ograniczeń, także z ograniczeń własnej definicji i uzyskała absolutną wolność*.⁴

Ta wolność działań jest doskonale widoczna w działaniach Pana Łukasza Ogórka.

Kolejną częścią wystawy było interpersonalne zdarzenie dwuetapowe pt. *Życzenia (mam nadzieję, że to możliwe)*. w pierwszej części autor pytał indywidualnie zaproszonych gości o to, co chcieliby zastać w galerii sztuki za tydzień sugerując, że to wykona. Odpowiedzi ponad 80 osób zostały utrwalone w postaci 30–to minutowego nagrania. Oczywiście okazało się, że oczekiwania są w przeważającej większości niemożliwie do wykonania z różnych względów. w drugiej części zdarzenia, po tygodniu, autor spotykał się ponownie z widzami i rozmawiali na temat ich marzeń i oczekiwań. Dokładny opis przebiegu tego wydarzenia znajduje się w dokumentacji. Przeprowadzona akcja przywodzi na myśl koncepcję estetyki relacyjnej opisaną w latach 90–tych przez Nicolasa Bourriauda opisującą takie zjawiska w sztuce, które nie skupiają się na obiektach, lecz w centrum swojego zainteresowania

² za: Hans Belting, *Antropologia obrazu*

³ Ryszard W. Kluszczyński, *Sztuka interaktywna. Od dzieła–instrumentu do interaktywnego spektaklu*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010

⁴ Grzegorz Dziamski, *Sztuka po końcu sztuki*. Sztuka początku XXI wieku. Wyd. Arsenał, Poznań 2009, str.7

stawiają relacje międzyludzkie. Właśnie te relacje pomiędzy twórcą, jego idea a odbiorcą –widzem leżą w centrum zainteresowań habilitanta.⁵

Ostatnim elementem opisywanej wystawy jest instalacja pt. *Hel jes* składająca się z nadmuchanych, czarnych balonów leżących na podłodze, a jeden – napęczniony helem – lewituje pod sufitem. Instalacja zakłada proces – zmiany fizyczne zachodzące w czasie, w dodatku zmiany na gorsze: balony będą marnieć, balon z helem będzie opadać, być może ktoś zniszczy balony w radosnej zabawie. Obiekty zapraszają do interakcji – jakiś efekt wizualny zdarzy się.

Sol LeWitt pisał: *to jak dzieło sztuki wygląda, nie jest istotne. Musi jakoś wyglądać, jeśli ma przybrać fizyczną postać. Bez względu jednak na to jaką formę ostatecznie przyjmie i tak najważniejsza jest idea.*

I jeszcze ponownie Grzegorz Dziamski: *sztuka stała się absolutna, a to oznacza, że sama wyznaczyła sobie obszary i formy działania.(...) w tej sytuacji stare pytanie „Czym jest sztuka?” traci sens, podobnie jak (...) pytanie ”Kiedy coś staje się sztuką?”. Miejsce obu tych pytań zajmuje nowe pytanie: „ Czym dla ciebie jest sztuka?”, „Czego oczekujesz od sztuki?” Pytanie to należy kierować (...) przede wszystkim do odbiorców.⁶*

Wystawa *Spostrzeżenia*, będąca wystawą habilitacyjną, jest spójna, wielowątkowa, zaskakująca, interesująca i świadczy o poszukiwaniach artystycznych oraz próbach znalezienia nowych środków wyrazu adekwatnych do przekazu artystycznego.

Konkluzja

Pan Łukasz Ogórek jest artysta twórczym i dojrzałym; ciągle poszukującym. Jego dorobek habilitacyjny stanowi nowy wkład w dziedzinę sztuki. Biorąc pod uwagę także szerokie doświadczenie pedagogiczne i organizacyjne na macierzystej Uczelni, interesujące poszukiwania twórcze Pana dr Łukasza Ogórka niniejszym stwierdzam, że spełniają wymogi art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Popieram wniosek Rady Wydziału Sztuki Mediów Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu o nadanie Panu dr Łukaszowi Ogórkowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Anna Pamińska

⁵ za: Nicolas Bourriaud, *Estetyka relacyjna*, Wydawnictwo MOCAP, Kraków 2012

⁶ Grzegorz Dziamski, *Sztuka po końcu sztuki*. Sztuka początku XXI wieku. Wyd. Arsenat, Poznań 2009, str.12